

Nr 364.

Av herr **Wiberg m. fl.**, *angående upphävande av restriktionerna i fråga om utskänkning å restauranger med sprit-rättigheter.*

1943 års riksdag anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t om en förutsättningslös och allsidig utredning angående den svenska nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november påföljande år tillkallade chefen för finansdepartementet i anledning därav sakkunniga för verkställande av sådan utredning, vilka antagit namnet 1944 års nykterhetskommitté. Det har signalerats, att något resultat av denna kommittés verksamhet ej är att vänta förrän i början av 1950-talet på grund av uppdragets mycket stora omfattning.

Det är med beklagande man måste notera detta, även om anledningen till dröjsmålet med lösningen av problemkomplexet måhända kan vara förståelig. Detta betyder, att icke ens de mest angelägna detaljspörsmålen skulle kunna lösas förrän i samband med hela frågan någon gång på 1950-talet. Då i stort sett enighet numera torde råda om lösningen av vissa detaljfrågor inom nykterhetslagstiftningens område och då dessa otvivelaktigt äro av den art, att de utan men skulle kunna utbrytas ur problemkomplexet och göras till föremål för särskilda beslut, torde intet skäl av avgörande karaktär kunna anföras mot ett dylikt förfaringsätt.

Detta borde vara desto angelägnare, som en allt starkare opinion i landet riktar sig mot vissa bestämmelser och förhållanden i nykterhetslagstiftningen, vilka uppenbarligen sakna grund i det allmänna rättsmedvetandet. Allmänheten har kännedom om att en utredning tillsatts, vars resultat väntas komma att innebära en av alla önskad revolution av nykterhetslagstiftningen, och i avvaktan på detta anser man, att det icke gör något, om man redan nu börjar tillämpa ett liberalare förfarande inom rusdryckshanteringen, även om detta innebär överträdelser av den gällande lagstiftningen. Tyvärr kan man nog inte bortse ifrån att den alltmåra bristande laglydnaden på detta område — vilken av kända skäl ej behöver komma till synes i den officiella statistiken — redan i sig utgör en mycket allvarlig fara för laglydnaden också på andra områden, även om där någon direkt grund för en allmän reaktion icke föreligger.

Desutom torde man kunna påstå, att känslan för och behovet av ett större mått av personlig frihet gör sig allt starkare gällande över hela vårt

land. Denna företeelse utgör ett fullvärdigt uttryck för vårt folks sundhet och är fullt förklarlig såsom reagens mot den allmänna utvecklingen under de senaste åren med allt kraftigare statliga inskränkningar av den enskildes frihetssfär. Detta ökar givetvis faran för att allmänhetens reaktion mot *en* lagstiftning — rusdryckslagarna — skall vända sig även mot *andra* sådana, vilkas intakta bevarande och helgd är ett viktigare samhällsintresse.

Därför torde det också ligga i samhällets intresse, att de partiella reformer inom nykterhetslagstiftningen, som stödas och påyrkas av den allmänna opinionen, ofördröjligen och utan att avvakta nykterhetskommitténs definitiva slutförande av hela sitt uppdrag få sin lösning. De frågor, som därvid äro mest aktuella, kunna lätt utpekas såsom de som stå i samband med utskänkningen. Såsom kvantitetsbegränsningen vid spritutskänkning nu är anordnad, torde den i praktiken helt sakna betydelse. Även om en restauranggäst icke skulle vilja försöka övertala vederbörande restaurangpersonal till överservering, föreligger ju intet hinder för honom att tillfredsställa hela sitt alkoholbehov genom besök å flera restauranger. Vidare kan ju en restauranggäst samtidigt med förtäringen av sina 15 cl sprit beställa starkvin utan restriktioner i egentlig bemärkelse. Dessutom måste påpekas, att den nuvarande kvantitetsbegränsningen är uppenbart odemokratisk, då de tillåtna spritkvantiteterna för män variera från 8 cl på tredjeklassrestauranger till 15 cl på förstaklassrestaurangerna. Det förefaller nästan otroligt, att en dylik klasskillnad mellan olika folkgrupper fortfarande kan existera i vårt samhälle av i dag och att denna klasskillnad dessutom upprätthålls med lagens hjälp. Redan ur denna synpunkt är ett avskaffande av begränsningen motiverad. Det kan väl näppeligen göras gällande, att förmågan att tåla alkohol är beroende av vederbörandes inkomst eller klädsel. Erfarenheterna torde även bekräfta, att kvantitetsbegränsningen ej minskat spritkonsumtionen å restaurangerna. Rättigheten till ett visst antal centiliter spritdrycker betraktas i gemen mera som en skyldighet att uttaga hela ransonen, varigenom konsumtionen snarare ökats än minskats.

I samband därmed bör även det s. k. måltidstvånget avskaffas. Syftet med detta var vid dess införande dels att förhindra onödiga restaurangbesök genom fördyring av summakostnaderna, dels ock att minska den inmundigade alkoholens verkningsgrad genom samtidig förtäring av lagad mat. I praktiken har emellertid även denna bestämmelse visat sig ineffektiv. Här behöver bara hänvisas till den s. k. restriktionsrättens »spritärtornas» eller dylikt, vandring mellan restaurangköket och borden i matsalen, vilken företeelse torde vara allmänt bekant. I dessa tider av allmän knapphet måste det anses moraliskt förkastligt, att stora kvantiteter livsmedel på detta sätt förstöras. Slutligen tillkommer, att det nuvarande mattvånget föranleder en vidlyftig, kostsam och tidsödande kontroll, som i

händelse av mattvångets avskaffande skulle kunna inbesparas. I samband med avskaffandet av måltidstvånget måste givetvis samtidigt upptagas frågan om restaurangernas vinstmarginaler å utskänkta spritdrycker. De böra därvidlag garanteras en normal handelsvinst på utskänkningen, som ersätter deras förluster på utebliven matförtäring, varför det nuvarande vinstavskrivningssystemet beträffande utskänkt alkohol också måste avskaffas.

När det gäller dessa båda detaljfrågor inom nykterhetslagstiftningen kan man sålunda konstatera, att de nuvarande bestämmelserna ej tjäna sitt syfte. Dessutom är att märka, att de en gång genomfördes såsom ett alternativ till det s. k. danska systemet med prohibitiva priser. På grund av den under tidernas lopp ständigt ökade rusdrycksbeskattningen ha vi i dag kommit i det läge, när det gäller utskänkningen, att såväl restriktions-systemet som det principiella danska systemet i praktiken existerar sida vid sida.

Ännu en fördel skulle kunna vinnas genom ovan föreslagna åtgärder, i det att man i samband därmed skulle kunna avveckla det hemliga spionagesystem, som florerar på spritrestaurangerna och som alla rätttänkande personer skarpt måste reagera mot. Denna hemliga spritkontroll är en skamfläck för vår rättskultur och bör redan i sig omedelbart upphävas. Serveringspersonalen bör åtnjuta samma rätt och samma lagskydd som övriga medborgargrupper.

Även ur turisttrafikens synpunkt skulle dessa åtgärder vara till fördel genom den good-will som härigenom skulle komma landet till del. En utökad turisttrafiks betydelse ur kommersiella, kulturella och valutasynpunkter torde inte behöva mera betonas.

Över huvud taget torde man med skäl kunna påstå, att det nuvarande systemet beträffande utskänkningen bygger på en psykologiskt felaktig grundsyn på det mänskliga handlandet. Systemet grundar sig på ett bristande förtroende till och förståelse av individens ansvarskänsla, varigenom denna åsidosatts till förmån för en tro på att man lagstiftningsvägen kan dirigera människornas handlingar på ett sätt, som saknar resonans i det allmänna rättsmedvetandet. För att råda bot mot missbruk av ett fåtal har man tillgripit en väsentlig inskränkning i samtliga medborgares rätt, vilket redan i sig är osympatiskt men likväl skulle kunna tolereras, om åtgärden ledde till åsyftat resultat. Detta har dock icke blivit fallet. Ett frisläppande av utskänkningen å de insynade spritrestaurangerna torde icke innebära några större risker för en försämring av det allmänna nykterhetstillståndet under förutsättning att man giver det personliga ansvaret en större roll. Ansvaret för nykterheten å dessa restauranger bör åläggas innehavaren, och tillstånd till fortsatt spritutskänkning bör endast beviljas under förutsättning att denne motsvarar det förtroende, som därvidlag visas honom. En strängare tillämpning av bestämmelserna härvidlag skulle

innebära ett betydligt smidigare kontroll sätt av nykterhetstillståndet på restaurangerna än det nuvarande, och säkerligen skulle det visa sig vara minst lika effektivt.

Då såsom ovan påpekats betydande fördelar ur olika synpunkter skulle vinnas genom en lösning av utskänkingsfrågan och det samtidigt är av stor vikt, att detta genomföres snarast möjligt, bör den arbetande nykterhetskommittén efter ovannämnda riktlinjer erhålla uppdrag att inkomma med förslag till lösning i så god tid, att förslaget kan göras till föremål för beslut av innevarande års vårriksdag.

Därför föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till innevarande års riksdag angående upphävande av restriktionerna i fråga om utskänkning å restauranger med sprit rättigheter.

Stockholm den 24 januari 1948.

Åke Wiberg.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

Georg Fahlman.
